

Ανθρώπινες (α)πορείες¹ μέσα στον χρόνο.

Δεκέμβρης 2009

Το νερό τρέχει στον νιπτήρα. Κοιτάζεται στον καθρέπτη, καθώς ξυρίζεται. Παρατηρεί το πρόσωπό του. Πόσο έχω αλλάξει, αναρωτιέται, σταματώντας το ξυράφι για λίγο. Πόσο ο χρόνος έχει γράψει επάνω μου, πιο γρήγορα ίσως τον τελευταίο καιρό. Του το θύμιζαν και οι παλιές αραδιασμένες φωτογραφίες στον μπουφέ του σαλονιού. Οι εικονιζόμενοι, βρίσκονταν ακινητοποιημένοι σε μια τυχαία χρονική στιγμή κατά το παρελθόν. Νεώτεροι, φυσικά. Γιατί τόση έγνοια; Θα μου πεις, στον καθένα δε συμβαίνει αυτό; Μα είναι 31 Δεκέμβρη, η τελευταία ημέρα και για αυτόν τον χρόνο. Πράγματι! Οι επετειακές σκέψεις και θεωρήσεις περί χρόνου είχαν αρχίσει τον χορό μέσα στη σκέψη του. Το φιτίλι είχε πυροδοτηθεί. Από ποιον άλλον; Από τον χρόνο φυσικά. Τον υπαίτιο για όλα.

Σκουπίζεται, πηγαίνει στο διπλανό δωμάτιο και κατεβάζει το πρώτο λεξικό που βρίσκει μπροστά του. Γράμμα Χ, χ, χρόνος, χρόνος..., λήμμα Χρόνος.

χρόνος ο [χρόνος] η συνεχής εξέλιξη και διαδοχή φαινομένων, καταστάσεων ή ενεργειών: *Η αέναη ροή του χρόνου.* Ο ~ είναι η τέταρτη διάσταση σύμφωνα με τη θεωρία της σχετικότητας. Ο ~ τρέχει / κυλά / φεύγει / δε σταματά / δε γυρίζει πίσω. Ο ~ απαλαίνει τις πληγές. Τίποτα δεν αντιστέκεται στη φθορά του χρόνου. Ο πανδαμάτωρ ~. Μπλα, μπλα, μπλα, και άλλα περί ερμηνείας και συνωνύμων εκφράσεων για τον χρόνο. Κλείνει απότομα το λεξικό. Κατάλαβε για μια ακόμη φορά ότι τίποτα δε γλιτώνει από την αχόρταγη χοάνη του χρόνου. Αν συνέχιζε για λίγο ακόμη στην αναζήτηση, μπορεί να έβρισκε και την έκφραση ότι ο χρόνος είναι αμείλικτος.

Ε, και λοιπόν; Όλοι μας δε χορεύουμε μέσα στον χωροχρόνο, μέσα στο Σύμπαν; Δεν είμαστε όλοι φτιαγμένοι από το υλικό των άστρων; Εγώ θα λύσω τον γρίφο σήμερα; Εδώ και χιλιάδες χρόνια, από τον πρώτο, τον πρωτόγονο άνθρωπο έως και σήμερα, μέσα από χιλιάδες θεωρήσεις, φιλοσοφικά και επιστημονικά ρεύματα, το θέμα παραμένει ένας γρίφος. Ακόμη και το CERN² μας τα «μασάει» τώρα τελευταία. Όλο και κάτι απρόοπτο συμβαίνει και ακυρώνονται τα πειράματα.

31 Δεκέμβρη λοιπόν σήμερα... Η τελευταία ημέρα του χρόνου. Δηλαδή για κάποιους σημαίνει η τελευταία ημέρα στη δουλειά, οι τελευταίες υποχρεώσεις, το τελευταίο δρομολόγιο για τον καπετάνιο, η τελευταία φρατζόλα του φούρναρη, τα τελευταία ψώνια της νοικοκυράς, η τελευταία κλεψιά του απατεώνα, η τελευταία βόλτα στη λαϊκή αγορά, ο τελευταίος καφές, το τελευταίο ραντεβού, τα τελευταία χάδια. Για άλλους η τελευταία ευκαιρία να ρεφάρουν τα χαμένα στον τζόγο, για μερικούς η τελευταία ευκαιρία να επανορθώσουν για κάτι που νομίζουν ότι πήγε λάθος. Και είναι και για κάποιους η τελευταία ημέρα της ζωής τους... Αυτό αναγκαστικά του το

¹ Παιχνίδι με τις λέξεις: πορεία (δρόμος, περιπλάνηση) και απορία (αμφιβολία, προβληματισμός).

² Organisation Européenne pour la Recherche Nucléaire "Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πυρηνικών Ερευνών"

θύμιζαν τα κηδειόχαρτα που βρίσκονταν κολλημένα στις κολώνες, κάθε φορά που περπατούσε στο πεζοδρόμιο.

Ο ΚΑΛΟΣ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΟΛΑ ΤΑ ΑΛΕΘΕΙ, φιλαράκοοο. Μήπως έχεις κάποια αντίρρηση; Είπα, μήπως...τον σκούντηξε προκλητικά ο σαλτιμπάγκος μέσα του. Για να τα πας καλά με τον χρόνο, πρέπει να τον αποδεχτείς. Πολύ απλό και πρακτικό, συνάμα. Άκου και μένα. Κάτι παραπάνω ξέρω και γω από χρόνο. Αλλιώς, δε καθαρίζεις με τίποτα. Με τί-πο-τα. Το κατάλαβες;

Κι εδώ που τα λέμε, ο χρόνος, αυτός που σε λίγο ετοιμαζόταν να γίνει παρελθόν, ήταν πολύ περιέργος. Γενναιόδωρος μα και σκληρός. Του πήρε και του έδωσε. Σκαμπανεβάσματα ανάμεσα σε ζωή και θάνατο. Χαρά με λύπη. Άλλα και ρουτίνα, ανακατεμένη με αδιάφορα κενά χρονικά διαστήματα. Άλλοτε πάλι έντονη δράση. Και όλα αυτά σε μια άκρως μυστική δοσολογία που μόνο αυτός ξέρει να σερβίρει τον καθένα. Του άφηνε μια εντελώς αλλιώτικη γεύση. Πρωτόγνωρη. Πώς λοιπόν ήταν δυνατό να μην τον αποδεχτεί; Μα δεν είχε και άλλη επιλογή. Παρόλο που έπαιζε μέσα στην παρτίδα τόσα χρόνια, δεν όριζε τους κανόνες του παιχνιδιού.

Μήπως μπέρδευε τη μοίρα με το χρόνο; Μήπως δεν έβλεπε κάποια λεπτή διαφορά ανάμεσά τους; Ή μήπως τα δύο αυτά ήταν όψεις από το ίδιο νόμισμα; Μα και πάλι, αυτό δεν είχε κάποια ιδιαίτερη σημασία, αφού κατά βάθος ήξερε ότι δεν όριζε τους κανόνες.

Άρπαξε το παλτό του και βγήκε στον δρόμο να δοκιμάσει για μια ακόμη φορά τον χρόνο. Να τον νιώσει, αλλά αυτή τη φορά πιο συνειδητά, σα να έκανε ένα πείραμα. Κόσμος, βουή. Η ζωή ρέει στους δρόμους και τα πλακόστρωτα. Φωνές, χαρμόσυνες μουσικές, μυρωδιές, Πρωτοχρονιάτικο εορταστικό κλίμα, κίνηση. Σκουντιέται με τον κόσμο. Να σου και η φιλαρμονική. Πάνω στην ώρα και αυτή, παίζει -τι άλλο- το «πάει ο παλιός ο χρόνος, γέρο χρόνε φύγε τώρα...». Προσπαθεί να ξαναζήσει τη στιγμή που μόλις πριν από ένα δευτερόλεπτο βίωσε, αλλά δε γίνεται. Δε μπορεί να γυρίσει το χρόνο πίσω, έστω και για λίγα δεύτερα. Μα δε μπορεί και να τον παγώσει. Αυτό φαντάζει ακόμη δυσκολότερο. Επίσης σκέφτεται ότι κάθε δευτερόλεπτο που περνάει γίνεται και πιο μεγάλος. Να λοιπόν η τρανή απόδειξη για το ρευστό του χρόνου, κάτι σαν τα σουρεαλιστικά ρολόγια του Σαλβαντόρ Νταλί που λιώνουν!³

Στέκεται για λίγο στην άκρη του πεζοδρομίου και κοιτά ακριβώς απέναντι, στο σημείο που πριν από μερικές δεκαετίες βρισκόταν το παλιό παιχνιδάδικο της Ερμού⁴ με τη μικρή ξύλινη γουστόζικη βιτρίνα. Επιστρατεύει τη φαντασία του και με τα μάτια της ανάμνησης βλέπει ένα μικρό αγοράκι να κοιτάζει ένα κόκκινο αμαξάκι Μίστερ Πι⁵, με χειριστήριο μπαταρίας, εκείνες τις μεγάλες. Νιώθει το ίδιο καρδιοχτύπι και τα ίδια συναισθήματα, όπως και τότε. Τώρα τι να πεις; Εδώ γιατί ο χρόνος δούλεψε λίγο διαφορετικά; Ή μήπως πρόκειται για μια ψευδαίσθηση ανάκλησης του χρόνου;

³ Ο γνωστός πίνακας του Salvador Dali, «Η επιμονή της μνήμης», 1931

⁴ Οδός Ερμού, γενική του ουσιαστικού Ερμής

⁵ Δημοφιλής μάρκα παιχνιδιών της δεκαετίας του '80

Τζίφος, είπε μέσα του, Δεν έγινε τίποτα... Τελικά, ο άνθρωπος απλά υπάρχει, δρα παράλληλα με τον χρόνο, περπατά μαζί του. Δε μπορεί όμως ούτε να προπορευτεί, αλλά ούτε και να ακολουθεί από πίσω του. Είναι ο παντοπόρος άπορος⁶ του Σοφοκλή.

Ακόμη και τα ρολόγια ή τα χρονόμετρα που επινόησε, από τον αρχαίο μηχανισμό των Αντικυθήρων⁷ έως και το περίφημο ρολόι-ακρίδα του Stephen Hawking, το μόνο που κάνουν είναι να περιγράφουν ή να συστηματοποιούν τον χρόνο. Ούτε να τον αιχμαλωτίσουν μπορούν αλλά ούτε και να τον κατασπαράξουν, όπως φαίνεται να κάνει η ακρίδα στο Corpus Clock. Ο χρόνος ξεγλιστρά. Μόλις τώρα, πάλι μας το έσκασε με ένα απλό τικ-τακ.

Το μόνο παρήγορο είναι ότι ο άνθρωπος μπορεί να αφήνει το στύγμα του μέσα στο πέρασμα του χρόνου, δηλαδή να δημιουργεί αυτό που λέμε Ιστορία. Σπουδαία εφεύρεση, παρηγοριά στον άρρωστο...είπε.

Μπα, μη το λες αυτό, απαντά ο σαλτιμπάγκος, συνειδητοποιώντας ότι και αυτό είναι μια μικρή κατάκτηση του ανθρώπου. Άφησε τα ίχνη του μέσα στον χρόνο άσβηστα, σαν τρανή απόδειξη ότι υπήρξε. Έχουμε φθάσει και στο σημείο να τα αποθηκεύουμε με τη μορφή ήχου, βίντεο, εικόνας, σε μια πληθώρα ψηφιακών αποθηκευτικών μέσων. Και αυτό αποτελεί μια μικρή, έστω και Πύρρεια Νίκη⁸.

Για απάντησέ μου ειλικρινά, τι παραπάνω θα κέρδιζες εάν πήγαινες πίσω στο χρόνο, έστω και για να ζήσεις ξανά τις ευχάριστες στιγμές; Μήπως την ίδια ικανοποίηση; Ε, και λοιπόν;

Τι και λοιπόν; Ο άνθρωπος θέλει να νιώθει πάντα ικανοποίηση, είναι βασικό ένστικτο, απάντησε εκείνος.

Τα δυσάρεστα συμβάντα πώς θα τα διαχειριζόσουν; Μη μου πεις ότι θα ήθελες να ξαναζήσεις και τα δυσάρεστα, γιατί δε θα σε πιστέψω, τον κοίταξε αυστηρά ο σαλτιμπάγκος.

Και ετοιμάσου για το κορυφαίο! Τι νόημα θα είχε η ζωή σου αν ήξερες το κάθε τι που θα σου συμβεί στο μέλλον; Γιατί αν μου είπες πριν ότι η ηδονή είναι ένα βασικό και απαραίτητο ένστικτο στη ζωή του ανθρώπου, τότε οι λέξεις κίνητρο, προσμονή και απρόσμενο σου λένε κάτι; Θα ενδιαφερόσουν το ίδιο για τη ζωή, αν ήξερες εκ των προτέρων τα πάντα; Ή θα βυθιζόσουν περισσότερο μέσα σε ένα τέλμα τέλειας πλήξης; Ένα ρολόι του χρόνου στα χέρια του ανθρώπου θα μπορούσε παράλληλα να είναι και μια βόμβα; Μη βιαστείς να μου απαντήσεις.

⁶ Σοφοκλής: Αντιγόνη, στ. 360-362, πρώτο στάσιμο

⁷ Χρονολογείται μεταξύ του 150 π.Χ. και του 100 π.Χ. Η πιο αποδεκτή θεωρία σχετικά με τη λειτουργία του υποστηρίζει ότι ήταν ένας αναλογικός υπολογιστής σχεδιασμένος για να υπολογίζει τις κινήσεις των ουρανίων σωμάτων.

⁸ Πύρρος, ο βασιλιάς της Ηπείρου 318-372 π.Χ. **Πύρρειος νίκη** ονομάζεται μεταφορικά το αποτέλεσμα μιας μάχης κατά την οποία αναδεικνύεται μεν νικητής, αυτός όμως έχει υποστεί τόσο βαριές απώλειες, ώστε μελλοντικά θα του είναι δύσκολο ή αδύνατο να συνεχίσει να αγωνίζεται για την επίτευξη των σκοπών του.

Κάτι μέσα μου λέει ότι ο εύλογος φόβος για τα αδιαμφισβήτητα και αδιαπραγμάτευτα γεγονότα της φθοράς και του Θανάτου ίσως σε εμποδίζουν να δεις τα πράγματα πιο καθαρά, πιο ψύχραιμα, έστω.

Γι' αυτό, λοιπόν, σου λέω, άκουσε τον παλιό. Κάτι περισσότερο ξέρει και αυτός από χρόνο. Τον χρόνο μη τον παλεύεις. Απλά αποδέξου τον, διασκέδασέ τον. Χτίσε στέρεα στο παρόν. Στον άνθρωπο μάλλον ταιριάζει το παρόν. Κάνε κάτι άλλο, βρε αδελφέ...

Ναι, από δω και στο εξής θα δημιουργώ Ιστορία, κάτι που ξέρω πολύ καλά να κάνω, είπε εκείνος και συνέχισε τον περίπατό του, εντελώς χαλαρά κι ανέμελα.

Το βράδυ, λοιπόν, το τελευταίο εκείνου του χρόνου, μαζεμένη όλη η οικογένεια ζει τις τελευταίες στιγμές αυτής της συνεχούς χρονικής ροής και για το 2009. Δε πολυσκοτίζεται που το εορταστικό ρεβεγιόν της τηλεόρασης είναι κονσέρβα⁹. Έτσι κι αλλιώς το ίδιο δε γίνεται πάντοτε; Το ίδιο δεν είχε γίνει π.χ. και το 1982; Τώρα με βοηθό ξανά την ανάμνησή του βλέπει τον εαυτό του μικρό παιδάκι μπροστά στον ασπρόμαυρο δέκτη να καλωσορίζουν το «νέον έτος» με τα εφέ της εποχής εκείνης και τον Χάρρυ Κλυνν!¹⁰

Σε λίγο αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση για το 2010: 3,2,1... ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ, ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ. ΥΓΕΙΑ & ΕΥΤΥΧΙΑ!!! Η κόρη του τον τραβά στο μπαλκόνι για να δουν μαζί τα πυροτεχνήματα. Τη σηκώνει ψηλά. Εκείνη ξεφωνίζει από χαρά και αυτός μέσα του κρυφογελάει, ελπίζοντας ότι κάποιο από τα νέα παιδιά, τις ερχόμενες γενιές, θα καταφέρουν κάποτε να λύσουν το γρίφο του χρόνου. Κρατώντας τη απ' το χέρι, κλείνει το μάτι σε ένα αστέρι, κάνοντας μια ευχή. Η σκέψη του πηγαίνει και σε αυτούς που λείπουν πια από αυτόν τον κόσμο. Τι άραγε θα μπορούσε να τους ευχηθεί;

Αιωνιότητα...

⁹ Μαγνητοσκοπημένη εκπομπή.

¹⁰ Harry Klynn: Ο δημοφιλέστερος έλληνας κωμικός, θεατρικός συγγραφέας και performer των δεκαετιών του '80- '90